

δημοσίου πνεύματος. Ἀληθεῖς τοῦ κοινωνισμοῦ ἀπόστολοι ἐν Γερμανίᾳ ὑπῆρξαν οἱ Ἰουδαῖοι Κρόλος Marx καὶ Φερδινάνδος Lassalle, οἱ καταδιώξαντες τὸν κοινωνισμόν ἀπὸ τῆς σφαίρας τῆς θεωρίας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς, ἐξ ὧν ἰδίως ὁ τελευταῖος διὰ τῆς σπινίας καὶ ἐκτάκτου αὐτοῦ εὐφυΐας καὶ δικλექτικῆς δεινότητος ἐδημιούργησε καὶ διωργάνωσε τὴν τοσοῦτον ἐπίφοβον καὶ πολυθρύλητον καταστάσιν σήμερον ἐν τῇ νέᾳ γερμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ πολιτικὴν μερίδα τῆς κοινωνιστικῆς δημοκρατίας.

(Ἐπεταῖ τὸ τέλος).

Ν. ΚΑΖΑΝΗΣ ὁδηγητής.

ΟΜΗΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ ΠΑΡΑ ΡΩΜΑΙΟΙΣ

Β' *

Μετὰ ταῦτα μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ Wernsdorf ἐνθ' ἄνωτ. σ. 569 ὁ Νίνιος Κράσσος. Ἐν τούτοις διαπορεῖται, ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο ἐτέθη πλημμελῶς ἀντὶ τοῦ Ματίου, ἢ ἂν ὑπεδηλοῦται ἄλλος τῆς λατινικῆς Ἰλιάδος ποιητής¹. Παρὰ δὲ τὰς λοιπὰς ὑποτεταγμένας παραπομπὰς ἀναγνωστέα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Bähr R. L. II σ. 287 Nachträge u. Beseitigungen zu Band I ἔχοντα ἐπὶ λέξεως ὧδε «παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τοῦ Νιννίου Κράσσου γίνεται μνήμη ὡς μεταφράστου τῆς Ἰλιάδος. Πλὴν ἄλλ' ὅμως αἱ εἰδήσεις εἶναι διάφοροι καὶ ἐλλόγως ἐγείρεται ἡ ἀμφισβολία μὴ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄνομα προέκυψεν ἐκ τοῦ παρεφθαρμένου Matius ἢ Mattius». Τούναντίον ὁ Βερνάρδος καὶ ὁ Χέρζ ὁμογνωμονοῦσιν, ὅτι ὁ Νίνιος Κράσσος, οὗ ὀλίγιστ' ἀποσπάσματα ἐσώθησαν παρὰ Πρισιανῶ, μεθρμήνευσε τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα πρὸς Πρισκ. X σ. 882 ἐν Ἰλιάδ. II:

secundo penetrat penitus thalamoque potitur

ὃν στίχον ὁ Wernsdorf καταλογίζεται ἐν τοῖς τοῦ ποιητοῦ τῶν Κυπρίων ἀσμάτων. Ἀντίστοιχον ἄλλον ὁμηρικὸν στίχον δὲν ἐδυνήθημεν νὰ ἐξιχνεύσωμεν. Καὶ ὁ μὲν Νόνιος² ἐν λ. fite μέμνηται στίχου τοῦ Κράσσου ἐκ τοῦ XVI βιβλίου τῆς Ἰλιάδος (σ. 323 ἐκδ. Gerlach).

Socii nunc fite viri (= ἑταῖροι ἄνδρες τῶρα δείχθητε)· ὁ δὲ Struve καὶ ὁ Wernsdorf τὸν στίχον τοῦτον ἀποδίδουσι τῷ Ματίῳ πρὸς Ὀμήρου Ἰλιάδ. O, 661 σὺ φίλοι, ἄνδρες ἔστε καὶ αἰδῶ θέσθ' ἐνὶ θυμῷ καὶ Πρισκ. IX, σ. 866 ἐκ τῆς XXIII ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος τοῦ Κράσσου: Nam non connivi oculos ego, deinde sopore (= διότι δὲν κατέμυσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγὼ, μετέπειτα

* Ἰδὲ σελ. 506.

¹ Περὶ τούτου ἴδ. Osann Animadvers. ad L. G. Min. Apul. de Orthogr. σ. 30 καὶ Krehl εἰς Πρισιανὸν IX, 8 τ. 1 σ. 459 καὶ Bernhardt Gr. der R. L. σ. 406.

² Ἦτοι ὁ γραμματικὸς Νόνιος Μάρκελλος ὁ de differentiis vocabulorum συγγραφεύς.

ἐνεκα τοῦ ἔπνου), ὅπου ὁ Σκαλίγηρος γνωματεύει ἀντικαταστάτον τὸν ἐκ τοῦ XXIV βιβλίου τῆς Ἰλιάδος τοῦ Γναίου Ματίου σ. 637. Ὁ αὐτὸς οὗτος Νίνιος Κράσσος πιθανῶς συνέθεσε καὶ τὴν Κυπρίαν Ἰλιάδα, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Βερνχάρδου ἐνθ' ἄνωτ. σ. 438 ἢ περὶ τοῦ συντάκτου τῆς Κυπρίας Ἰλιάδος κρίσις (ἦν πρότερον ὑπελάμβανον τοῦ Ναϊβίου ἔργον), σπουδαίως κατέστη δυσχερεστέρα ὡς ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἐπόψεων καὶ τῶν συλλογῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ ὀνόματα Ναϊβίος, Λαίβιος καὶ Νόβιος συχνότατα ἐναλλάσσονται ἀλλήλοις καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν πάμπολλα ἐγράφησαν, ὀρθότατα παρ' ἔμοιγε κριτῇ ὁ Lange ἐν τῷ ἐαυτοῦ συγγράμματι *Vindiciae tragoediae Romanae* σ. 10 καθιέρωσε τὸν δε τὸν κανόνα «ὅπου περὶ ἐξαμέτρων ὁ λόγος, δεῖον νὰ μὴ τίθῃται τοῦ Λιβίου (= Ἀνδρονίκου) τὸ ὄνομα, καὶ ἐνθα πάλιν περὶ τραγικῶν οὔτε τοῦ Νοβίου, οὔτε τοῦ Λαιβίου ἢ ἐπωνυμία, πλὴν ἂν ὑποληφθῇ ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς σφικλλόμενος. Ὁ δὲ Ἑβνιος ἐν Οὐεργιλίου Αἰνειάδ. I exeurs. 1 σ. 387 καὶ 391 ἔχεται γνώμης, ὅτι τὸ ποίημα ἐκεῖνο, τουτέστιν ἡ Κυπρία Ἰλιάς, εἶναι τοῦ Ναϊβίου, τοῦ συνθέντος τὸν Φοινικὸν πόλεμον, ὑπολαμβάνων, ὅτι αὐτὸ τοῦτο ἀνεγνώσθη τοῦλάχιστον ὑπὸ τοῦ Οὐεργιλίου καὶ εἰκοτολογῶν ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Σεργίου εἰς Οὐεργιλίου Αἰνειάδος βιβλίον III μνημονευόμενος 10 στίχος :

littora tum patriae lacrimans portusque relinquo

«τὰς ἀκτὰς τότε τῆς πατρίδος καὶ τοὺς λιμένας μετὰ δακρύων ἐγκαταλείπω»

ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐξ ἐκείνου. Παρεκτός τούτου καὶ ὁ Kordes ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Eberhardt «Ueber den Zustand der schoenen Wissenschaften bei den Römern σ. 33» ἀποφαίνεται τὴν Κυπρίαν Ἰλιάδα ποιῆσιν τοῦ Ναϊβίου. Τὴν δὲ τοῦ Wernsdorf ἔποψιν, καθ' ἣν ὁ αὐτὸς οὗτος Ναϊβίος, ὁ τὸν Φοινικὸν πόλεμον συνθεὶς, ἐγένετο συντάκτης καὶ τοῦ ποιήματος ἐκείνου, ἀνεσκεύασαν ἐκ πολλοῦ ἤδη χρόνου ὁ τε Voss καὶ ὁ Scriver, ὧν ὁ μὲν ἐν τῷ πονήματι τοῦ Χαρισίου *de Analog.* III, 35, τὴν Κυπρίαν Ἰλιάδα νομίζει τοῦ Λαιβίου, ὁ δὲ τοῦ Νινίου. Ὁ δ' Osann ἐν *anal. crit.* σ. 37 καὶ 38 ἐκ τεκμηρίων συνάγει, ὅτι ὁ Λαίβιος εἶναι ὁ ποιητὴς τῆς Κυπρίας Ἰλιάδος, ἐπαναλαμβάνων καὶ ἐν *animadv.* εἰς Ἀπουλήιον *de Orthogr.* σ. 45 «ὁ αὐτὸς Λαίβιος κατονομάζεται καὶ τῆς Κυπρίας Ἰλιάδος εἴτε συγγραφεὺς, εἴθ' ἑρμηνευτὴς, τῆς ἐν ἡρωϊκῷ μέτρῳ ἐκπεπονημένης». Τὰ ποσπάσματα αὐτοῦ συνεκδίδονται ὑπὸ Weichert ἐνθ' ἄνωτ. σ. 85—88, πρὸς καὶ Βερνχάρδον *R. L.* σ. 406, δηλοῦντα μὲν, ὅτι εἷς καὶ μόνος στίχος τοῦ ποιηματίου ἐκείνου σώζεται παρὰ Χαρισίῳ σ. 118 ἐκ τοῦ α' βιβλίου τῆς Κυπρίας Ἰλιάδος τοῦ Ναϊβίου.

Collum marmoreum torques gemmata coronat

«τράχηλον μαρμαρίνον λιθοκόλλητος στρεπτὸς στεφανοῖ»,

τὸν δ' ἀληθῆ συγγραφεὶ ἐν ἀμφιβόλῳ ἀπολιπόντα, εἰ καὶ ὁ Osann ἐν *anal. crit.* ἐνθ' ἄνωτ. ἀντικαθίστησιν ἀντὶ τοῦ Ναϊβίου τὸν Λαίβιον καὶ παρ' Ἀπουλήϊῳ *de Orthogr.* 15 :

panditur interea domus altisonantis Olympi

«ἀνοίγεται ἐν τῷ μεταξύ ὁ οἶκος τοῦ Ὑψιφρεμέτου Ὀλύμπου»,

ἐπαναγράφει Λαίβιος ἀντὶ τῆς λέξεως Ναίβιος, συνεπιδοκιμαζόντος καὶ τοῦ Weichert, ὅστις τὸν προμνημονευθέντα στίχον κρίνει εἰλημμένον ἐκ τῆς θ' ῥαψωδίας τῆς Ὀμήρου Ἰλιάδος σ. 2 καὶ 3 :

Ζεὺς δὲ θεῶν ἀγορὴν παῖσας τερπικέρκυνος

ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδαιράδος Ὀλύμπου

καὶ μεταβληθέντα ὑπὸ τοῦ Οὐαργιλίου ἐν Αἰνείδος βίβλῳ X σ. 1 :

panditur interea domus omnipotentis Olympi,

ἐνθα ὁ Wagner σημειοῦται, ὅτι τὸ *omnipotens* κεῖται καθάπερ παρ' Αἰσχύλου Προμηθ. 397 τὸ παγκρατὴς ἐπὶ τοῦ Διὸς «ἢ τῷ νέᾳ θακοῦντι παγκρατεῖς ἔδρας». Πλὴν ἀλλ' ὅμως ὁ Μαδξίγιος ἀποδείκνυσι πλαρατωδῆ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Ἀπουλήϊον τὸν γραμματικὸν (ἴδ. *Opuscul.* I, σ. 2-28), πρὸς καὶ Βερνχάρδον ἐν *Grund. der R. L.* σ. 770 λέγοντα περὶ τοῦ πράγματος τάδε : «τὸ τέλος τῶν γραμματικῶν συναποτελεῖ ὁ ἐν τῷ 1Ε' αἰῶνι παρῆγ-γρπτος Ἀπουλήϊος, πιθανῶς συγγραφεὺς περὶ ὀρθογραφίας καὶ ἄλλων μικρῶν προσωδιακῶν πραγματειῶν, ὧν τὸ ἀμφιλαφές εἶναι λίαν ἐπιπόλαιον ὅπως ἐπὶ μακρὸν φενακίζει. Κατὰ τὸν Weichert αὐτόθ. σ. 82 καὶ 84, ὁ Λαίβιος συνέθεσε καὶ Σειρήνα, καχωρισμένον ποίημα, ἵσως Ἑρωτοπαυγνίων μέρως, ἐκθέμενος ἐν αὐτῷ τὸν περὶ Σειρήνων καὶ τὸν περὶ τοῦ Ὀδυσσεύος μῦθον. Εντεῦθεν ὁ Πρισκιανὸς VII, σ. 739 γνωματεύει, ὅτι ἐλήφθη τὸ «*Livius in Serepho*»

Cura nunc Laërtie velle para ire Ithacam

«ἐπιμελοῦ νῦν Λαέρτιε, πραρασκευάζε τὰ ἱστία ἐν' ἀπέλθῃς εἰς Ἰθάκην»

τοῦ Γοδοφρείδου Ἑρμάννου ἐν *Elem. doctr. metr.* III, 9, 11 γράψαντος «*Laevius in Sirene*».

Circa nunc Laërtie : vela para ire Ithacam,

ὅπερ ὑπαινίσσεται τὸν ἐν Ὀδυσσ. ε, 162 στίχον :

ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζω χαλκῷ

Ὑπὲρ πάντας δ' οἵτινες τὸν Ὀμηρον οὐ μόνον ἐπανειλημμένως ἀνέγνωσαν καὶ ἐπισταμένως ἐπραγματεύθησαν καὶ οὐ μόνον μετὰ μεγάλου θαυμασμοῦ καὶ ἀγάπης ἐνεκολπώθησαν, ἀλλ' ἢ καὶ καθ' ἐκάστους στίχους, ἢ πλείονα χωρία καὶ ἀνέγνωσαν καὶ μεθρημάνευσαν εἰς τὴν λατινίδα φωνήν, ὀνομαστέως κρίνεται ὁ Κικέρων, εἰ καὶ τὸ μεμονωμένον ποίημα, τὸ περὶ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον καὶ τοὺς ὀμηρικοὺς μύθους στρεφόμενον δὲν συνετέθη ὑπ' αὐτοῦ. Σαφέστατον ἔλεγχον τῶν ὀμηρικῶν μελετῶν τοῦ μεγάλου τῆς Ρώμης ῥήτορος παρέχονται αὐτὰ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ὅστις ἐν πρώτοις τῇ οἰκειότητι καὶ τῇ προσομιλίᾳ τοῦ Ἀρχίου τοῦ ποιητοῦ χρισάμενος τοσοῦτον ἐνεβάθυνεν εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἔπη καὶ τοσοῦτον ἐτέρπετο ἐπὶ τῇ ὀμηρικῇ ἀνγνώσει, ὥστε πεμπόλλους στίχους τοῦ ποιητοῦ τούτου ἀπεμνημόνευεν. Ὀμηρικοὶ

λοιπὸν στίχοι ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος εἰς τὴν λατινικὴν μετενηνεγμένοι εὐρίσκονται κατ' ἐξοχὴν ἐν τοῖς φιλοσοφικοῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν, οἷον ἐν τῇ *De Divinat.* I, 25 ἐξελατίνισε τὸν ἐκ τῆς I ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος σ. 9 :

Ἀτρεΐδης δ' ἔχει μέγ' ἄλ' βεβυλημένος ἦτορ

καὶ αὐτόθι 29 καὶ 30 ἄλλο ἐπιφανέστερον χωρίον, ὅπου ἐκ μνημονικοῦ ἀμνηστήματος εἰσάγει τὸν Ἀγαμέμνονα ὁμιλοῦντα, οὐχὶ δὲ τὸν Ὀδυσσεύα, ὡς δὴ λέγεται παρ' Ὀμήρῳ Ἰλιάδ. B, 299 :

τλήτε φίλοι καὶ μέιν' ἐπὶ χρόνον ὄφρα δαῶμεν.

Ἄλλα τοῦ Κικέρωνος μνημονικὸν λάθος σημειοῦται ὁ Γέλλιος N. A. XV 6 ἐν τοῖς ὅφ' ἑαυτοῦ μνημονευομένοις στίχοις, ἅτ' ἐκείνου ἐν τῇ ῥαψωδίᾳ, ἐν, ἣ ἀριστεύει ὁ Ἑκτωρ, τὸν Αἴαντα συγγέοντος πρὸς τὸν Ἑκτορα αὐτόν. Οἱ ἐκ τῆς II ῥαψωδίας ὡραῖοι στίχοι 89 κ. εἰ.

ἄνδρ' ὅς μιν τόδ' ἔσθ' ἔκ' ἀλ' ἀντιπαύμενος,
ὅν ποτ' ἀριστεύοντα κατέκτανε φαίδιμος Ἑκτωρ
ὥς ποτέ τις ἔρπει τὸ δ' ἔμ' ὄλεος αὐτὸς ὄλ' ἔσθ'.

μεθερμηνεύθησαν ἐπ' ἴσης ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος.

Περὶ δὲ τοῦ Κάλχαντος καὶ τῆς οἰωνομαντείας αὐτοῦ πρὸς *De divinat.* I, 33 καὶ II, 39, ὅπου μεταφράζει τοὺς ἐκ τῆς I ῥαψωδ. σ. 236 κ. εἰ :

Ζεὺς δὲ σφί Κρονίδης ἐνδὲξ' ἄλ' ἀντιπαύμενος
ἀντρίπται· Ἑκτωρ δὲ μέγα σθένει βλεμμένων
μαίνεται ἐκπάλως, πίσυρος Διὶ, οὐδὲ τίς τις
ἄνθρωπος οὐδὲ θεὸς κτλ.

ἐνθα ἄξιον μάλιστα προσοχῆς τό : οὐδὲ τίς τις ἄνθρωπος οὐδὲ θεός — οὔτε θεός, οὔτε ἄνθρωπος κατὰ τί τιμῃ καὶ προσέχει, νομίζων, ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀνώτερος αὐτοῦ· ἴδ. καὶ La Roche αὐτόθι. Ἄλλους πάλιν ὁμηρικοὺς στίχους μεθερμηνεύει ἐν *Tusculanis Disput.* III κ. 9 ἐκ τῆς προειρημένης ῥαψωδίας I, 646 :

ἀλλὰ μοι οἰδάνεται κραδίη χόλῳ, ὅππότε ἐκείνων
μνήσομαι, ὥς μ' ἀσύνετον ἐν Ἀργείοισιν ἔρεξεν
Ἀτρεΐδης

Corque meum penitus turgescit tristibus iris
cum decore atque omni me orbatum laude recorder.

ὅπου οἱ μὲν παλαιοὶ ἐρμηνεύται ἐξηγοῦνται τὸ ἀσύνετον διὰ τοῦ ἀμαθῆ, ἀδόκιμον, ἀπαίδευτον, ὁ δὲ προμνημονευθεὶς La Roche διὰ τοῦ ἀτίμητον. Πρὸς αὐτόθι III, 26 ἐνθα ὁ Κικέρων ἐκλατινίζει τὸν 201 στίχον τῆς Z ῥαψωδίας :

ἦτοι ὁ καὶ πεδίον τὸ Ἀλφειὸν οἶος ἔλατο

καὶ 27 τὸν στίχον 226 τῆς T. Ὡς αὐτῶς ἐν τῷ *de finib.* V, 18 μετέφρασε τοὺς περὶ ὁδοῦ τῶν Σειρήνων στίχους ἐκ τῆς μ ῥαψωδίας τῆς Ὀδυσσεΐας 184.

δεῦρ' ἄγ' ἰὼν, πολύκιον· Ὀδυσσεὺς μέγα κῆδος Ἀχαιῶν,
νῆα κατὰστῃσον, ἵνα νοιτέρην ὅπ' ἀκούσῃς,
οὐ γὰρ πῶ τις τῆδε παρήλασε νηὶ μελαίνῃ
πρὶν γ' ἡμέων μελίγηρυν ἀπὸ στομάτων ὅπ' ἀκούσαι. 1

κ. ε.

Ὁ δ' Αὐγουστίνος de civit. Dei V, 8 παρατίθεται τοὺς ἐκ τῆς Ὀμήρου Ὀδυσσεύς σ, 136 μεθερμηνευθέντας ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος στίχους:

Tales sunt hominum mentes, qualis pater ipse
Jupiter auctiferas usufravit terras 2

Τοιοῦτος γὰρ νόος ἐστὶν ἱπυθονίων ἀνθρώπων
οἷον ἐπ' ἡμᾶρ ἔρχεσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Τὸν δὲ περίπυστον ἐκεῖνον πρὸς παρκαμυθίαν στίχον (Ὀδυσσ. υ, 18):

Τέτλαθι δῆ, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης

ἀπέδωκε διὰ τῶν δύο τῶνδε

Corde ago sis firmo, nec te submitte dolori
Namque aliquid gravius peiusque aliquando tulisti. 3

Πλειόνων δ' ὁμηρικῶν στίχων μέμνηται ἑλληνιστὶ μάλιστα ἐν ταῖς εἰς Ἀττικὸν ἐπιστολαῖς, περὶ ἧν ἐπιθι τὸ Quomasticum Tullianum παρ' Ὁρελίου Μέρ. III.

Παρεκτὸς τούτου καὶ ἄλλοθεν μαρτυρεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος ἀνάγνωσις καὶ ἐπιμελεστάτη τοῦ Ὀμήρου μελέτη, ἐκ τῆς συχνῆς δῆλον ὅτι μνείας, ἣν ἐποιεῖτο τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν, οἷον τὸν μὲν Νέστορα ἐγκωμιάζων ἐν τῷ Κάτωνι X, 31 προσεπάγει, ὅτι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ (ὡς λέγει ὁ Ὀμηρος) ἔρρει ὁ λόγος γλυκύτερος τοῦ μέλιτος: «τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ» Ἰλιάδ. Α, 249. Τὸν δὲ Μενέλαον ἐν Βρούτῳ XIII, 50 «Λακεδαιμόνιον δὲ ῥήτορα οὐδένα τέως ἤκουσα γενόμενον, τὸν δὲ Μενέλαον αὐτὸν ἡδὺν μὲν ὀνομάζει ὁ Ὀμηρος, ἀλλ' ὀλίγα ὁμιλοῦντα. Ἡ δὲ βραχυλογία ἐν συμπόσῃ τῇ εὐγλωττίᾳ κρίνεται ἐπαινετέα». Πρὸς ταῦτα τὸν μὲν Ὀδυσσεὺς ad Famil. X, 13, 2 καλεῖ «πτολίπορθον»· τὸν δὲ τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγὸν Φοῖνιχα μνημονεύει ἐν τῷ de Orat. III, 15 «ὡς ὁ Φοῖνιξ ἐκεῖνος

1

O decus Argolicum quin puppin flectis Ulisse
auribus ut nostros possis agnoscere cantus 2
Nam nemo haec unquam est transvectus caerulea cursu,
quin prius adstiterit vocum dulcedine captus
post variis avido satiatus pectore musis
doctior ad patrias lapsus pervenerit oras,
nos grave certamen belli, clademque tenemus
Graecia quam Trojae divino numine venit
omnique e latis rerum vestigia terris.

2 Τοιαῦτα αἱ τῶν ἀνθρώπων διάνοιαι, οἷας ὁ πατὴρ αὐτὸς Ζεὺς τὰς χάρις καρπίμους τὴν ὄψιν κατηύγασεν ἢ κατέστησεν.

3 Ἔσο εὐσταθεὶς καρδίας, οὐδ' ὑπόδαλλε σεαυτὸν τῷ ἄλλῳ, δίδοι ἄλλο βαρύτερον καὶ χειρότερον ποτε ὑπέμεινας.

παρ' Ὀμήρῳ ὁ λέγων, ὅτι ἐδόθη τῷ Ἀχιλλεῖ νεανία ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Πηλέως ὡς ὁπαδὸς εἰς τὸν πόλεμον ἵν' ἐκεῖνον ἀναδείξῃ ῥήτορα λόγων καὶ ἐκτελεστὴν ἔργων κατὰ τὰ ἐν Ἰλιάδ. I, 438 :

... σοὶ δέ μ' ἔπεμπε γέρων ἱππηλάτα Πηλεὺς
ἤματι τῷ, ὅτε σ' ἐκ Φθίης Ἀγαμέμνονι πέμπε
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων,

ὅπου ὁ La Roche τὸ ἔπεμπε διὰ τοῦ «πομπὸν σοι ἔδωκεν» ἐρμηνεύων παρατηρεῖ, ὅτι ἀντ' αὐτοῦ ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὸ ὁπάζειν, καὶ ἄλλους ἀλλαγῶσι. Καὶ τῆς μὲν τοῦ Ὀμήρου νεανίας μνήμην ποιεῖται ἐν Tuscul. quaest. I, 16, 17, τοῦ δὲ καταλόγου τῶν νεῶν ad Attic. VI, 2, 3. Περὶ τῆς ἡλικίας, τῆς πατρίδος, τοῦ προσώπου καὶ τῆς ποιητικῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ὀμήρου πλεονάκις ὁμιλεῖ τιθέμενος αὐτὸν πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ Ἡσιόδου· ἴδε Cat. XV¹. Ἀλλὰ πάλιν περὶ χρόνων Ὀμήρου ἴδ. ἐν τῷ Natura Deorum III, 5. 11, Tuscul. quaest. I, 1, 3, Brut. X, 40, de Republica II, 10, 18, καὶ περὶ πατρίδος ἰδίᾳ pro Archia poeta X, 24 τὰ κομψὰ ἐκεῖνα ῥήματα δι' ὧν λέγει, ὅτι ὁ Ὀμηρος ἐγένετο ὁ διαπρύσιος κῆρυξ τῆς ἀνδρείας τοῦ Ἀχιλλέως², καθάπερ καὶ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸν Ὀμηρον ὡσαύτως ἐπονομάζει ἐγκωμιαστὴν τοῦ Ἀχιλλέως· πρβ. Πλουτ. Ἀλεξ. 6^ο κ. 15 «ὅτι καὶ ζῶν (ὁ Ἀχιλλεὺς) φίλου πιστοῦ (= τοῦ Πατρόκλου) καὶ τελευτήσας μεγάλου κήρυκος ἔτυχεν». Καὶ αὖθις ἐν Tuscul. disputat. V, 39 προστίθουσιν αὐτῷ παρεδόθη, ὅτι ὁ Ὀμηρος ὑπῆρξε τυφλός. Ἀλλ' εἰς τὴν γραφὴν (= ζωγραφίαν) αὐτοῦ, οὐχὶ εἰς τὴν ποίησιν ἐνατενίζομεν. Τίς χώρα, τίς ἀκτὴ, τίς χώρος τῆς Ἑλλάδος, τί εἶδος καὶ μορφή μάχης, τίς παράταξις, τίς εἰρεσία, τίς κίνησις ἀνθρώπων, τίς θηρίων ὑπάρχει, ἃ δὲν ἐζωγράφησεν ἐκεῖνος οὕτως, ὥσθ' ὅσα αὐτὸς δὲν ἔβλεπε κατ' ὀρθωσεν ἵνα ἡμεῖς βλέπωμεν». Διὰ παραπλησίων τοῖς εἰρημένοις ἐπαίνων ὁ Κικέρων ἐξαίρει τὸν Ὀμηρον ἀπανταχοῦ, οἷον ἐν Cat. VII, 23 ἀποφαίνεται «τοῦτον ἐν ταῖς ἑαυτοῦ μελέταις δὲν ἐξηνάγκαζε τὸ γῆρας νὰ ὀγκῶται» καὶ ἐν τῷ De Divinat. II, 47, 97 αὐδεις αὐτῷ ὁμοιος» καὶ ἐν Top. XIII, 55 «διὰ τὴν ὑπεροχὴν τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα κοινὸν ὄνομα τῶν ποιητῶν ἐξεργάσατο παρὰ τοῖς Ἑλλησι» πρβ. καὶ Βροῦτον X, 40, ἐνθα τὸν Ὀμηρον «κεκαλλιεπημένον καὶ καθόλου ῥήτορα ἐπονομάζει, ἅτε τηλικούτον ἔπαινον περὶ τὸ λέγειν τῷ Ὀδυσσεῖ καὶ τῷ Νέστορι προσνειμάμενον, ὧν ὁ μὲν ἐβουλήθη κατέχειν τὴν ῥητορικὴν δεινότητα, ὁ δὲ τὴν

1 «Ἀλλ' ὁ Ὀμηρος, ὅστις φαίνεται μοι πολλοὺς αἰῶνας πρότερον γενόμενος εἰσάγει τὸν Λαέρτην ἕνεκα παραμυθίας τοῦ πόθου, ὃν ἔσχεν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, καλλιεργοῦντα τὸν ἀγρὸν καὶ κοπρῶντ' αὐτόν» πρβ. καὶ διαφώτισιν Lahmeyer αὐτόθι λέγοντος «ὁ Ὀμηρος ἐν Ὀδυσσ. ω, 226 ἀφηγεῖται λιστρεῦοντα (= συσσωρεύοντα τὸ χῶμα περὶ τὴν ρίζαν διὰ τοῦ λίστρου, ἤγουν πτυαρίου).

2 «Ὅθ' ὁ Ἀλέξανδρος παρέστη ἐν Σιγείῳ εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως, ὃ μακάριε, εἶπε, νεανία, ὅστις τῆς σῆς ἀρετῆς τὸν Ὀμηρον κήρυκα εὔρες (= o fortunate, inquit, adolescens, qui tuae virtutis Homerum praeconeum inveneris!)

ἡδύτητα». Καὶ περὶ μὲν τῆς τοῦ Μενελάου εὐφραδεΐας πρβ. πάλιν Brut. XIII 50, περὶ δὲ τῆς τοῦ Νέστορος Cat. X, 31 καὶ περὶ τοῦ Φοίνικος, ὃν ὁ Πηλεὺς ἔδωκε τῷ Ἀχιλλεΐ νέῳ ἔτι ὄντι ὀπαδὸν ἐν τῷ πολέμῳ De Orat. III, 15, ὡς ἔφθηνεν εἰπόντες. Καὶ περὶ τοῦ τρόπου τελευταῖον, καθ' ὃν ὁ Ὅμηρος ἐξήτασε τὰ περὶ θεῶν ἀναγνωστέα ἐκ πλειόνων χωρίων τάδε: de republ. I, 36, 56, Tuscul. I, 26, 65, de Natura deor. II, 28, 70 καὶ de finib. I, 26, 65 ἐνθα λέγει Homerus et humana ad deos transferebat (= ὁ Ὅμηρος καὶ τὰνθρώπεια εἰς τοὺς θεοὺς μετῆγε) πρβ. καὶ Λογγ. π. Ὑψους 9 «Ὅμηρος γὰρ μοι δοκεῖ, παραδιδούς τραύματα θεῶν, στάσεις, τιμωρίας, δάκρυα, δεσμὰ, πάθη πάμφυρτα, τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν Ἰλιακῶν ἀνθρώπους, ὅσον ἐπὶ τῇ δυνάμει, θεοὺς πεποιημένους, τοὺς θεοὺς δ' ἀνθρώπους». Ἰδ. καὶ Αὐγουστίνου Confess. I, XVI, 25 καὶ Λακταντίου de falsa relig. κ. III, 17 καὶ Τερτυλλιανοῦ Apol. 14 κτλ. Ἀλλ' ἰκανὰ νομίζομεν τὰ ῥηθέντα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ὁμηρικῶν μελετῶν τοῦ Κικέρωνος, ὅστις εἶπερ τις καὶ ἕτερος πιστὸς ἠκολούθησε τῷ περιχδομένῳ ἐκείνῳ τοῦ Ὀρατίου παραγγέλματι (De arte poet. στ. 269).

Vos exemplaria graeca
Nocturna versate manu, versate diurna

«ἡμεῖς, ὦ Ῥωμαῖοι,
τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς μελετᾶτε».

Ἐκ Ναυπλίου κατὰ τὰς σχολικὰς διακοπὰς τοῦ 1878.

N. ΠΕΤΡΗΣ γυμνασιάρχης.

ΥΓΙΕΙΝΗ — ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΩΝ *

ΕΙΔΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΕΡΩΝ ΠΡΟΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΝ ΟΥΣΙΩΝ

Α' ΤΡΟΦΑΙ ΣΤΕΡΕΑΙ

α' Ἄρτος

Ο ἄρτος ἀποτελῶν ἐν τῶν κυριωτέρων τροφημάτων τοῦ ἀνθρώπου κατασκευάζεται διὰ τῆς συμμύξεως ἀναλόγων ποσῶν ἀλεύρων, ὕδατος, μαγειρικοῦ ἁλατος καὶ προζυμίου, διὰ τῆς κατὰ μέθοδόν τινα κατεργασίας (ζυμώσεως) αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς ἐψήσεως τῶν ἐκ τῆς παρὰχθείσης μάζης σχηματιζομένων ἄρτων ἐν κλιβάνῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ ἐστίᾳ θερμότητος ζηρᾶς.

Πρὶν ἢ προχματευθῶμεν εἰδικώτερον τὰ περὶ ἄρτου, ἀναγκαῖον κρίνομεν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ ἀλεύρων, τοῦ κυριωτάτου συστατικοῦ αὐτῶν. Ἀ-

* Μαθήματα ἐσπερινὰ ἐν τῷ συλλόγῳ παραδιδόμενα ὑπὸ τοῦ ὁδηγητοῦ τῆς Ὑγιεινῆς κ. Ἰωάννου Χ. Βάρδα. — Συνέχεια Ἰδ. σελ. 452, 523.